

Nr 289.

Av herr **Reuterskiöld**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder.

Kungl. Maj:ts proposition nr 31 med förslag till lag, med interimistisk giltighet under tre och ett halvt år, om vissa ekonomiska stridsåtgärder har i verkligheten framkallats av det allt allmännare kravet på skydd mot vad man kort, men fämligen exakt, kan kalla förföljelse i eller för arbete. Sådan propositionen nu föreligger, leder densamma, därest den antages vare sig i oförändrad eller i mer eller mindre i detaljerna ändrad form, emellertid till rakt motsatt resultat, i det att den föreslagna lagen för första gången i svensk rätt legaliserar förföljelsen, ehuru den samtidigt söker mildra denna legalisering genom begränsningar och undantag. Det synes i hög grad anmärkningsvärt, att detta rent faktiska förhållande icke blivit av lagrådet vid förslagens granskning skjutet i förgrunden eller, efter min tanke, behörigen beaktat.

Hittills har i svensk rätt kollektiva stridsåtgärder såsom blockad, bojkott och strejk eller lockout allenast varit faktiska företeelser utan att rättsverkningar tillagts dem i annan mån än då de i vissa fall i samband med kollektivavtal beaktats såsom moment i avtalsförhållandets reglering. Någon konkret rätt till sådana åtgärder med därav beroende rättsverkningar är icke i svensk rätt erkänd, ehuru å andra sidan *friheten* att företaga sådana åtgärder med de rent faktiska verkningar, som därav må kunna inträda, lämnats orörd. För den gällande rättens del torde dessa faktiska verkningar för de enskilde uteslutande kunna bedömas med ledning av eljest härskande rättsprinciper, vilkas tillämpning in casu berott av domstolarnas tämligen diskretionära prövning, ehuru ur förvaltningsrättslig synpunkt myndigheterna varit skyldiga att, med beaktande av RF § 16, tillse, att förföljelse icke offentlig fått ske. Erfarenheten visar, att denna skyldighet för myndigheterna knappast blivit fullgjord och att icke på mycket länge någon regering, av vilken färg den än politiskt varit, tillhållit myndigheterna att i detta avseende fullgöra sina skyldigheter.

Under sådana förhållanden har mer och mer vuxit fram ett annat rättsbegrepp än det, som härskat och härskar i svensk lag, beträffande tillåtligheten av nu ifrågavarande stridsåtgärder, när deras verkningar bli liktydiga med förföljelse. Detta nya rättsbegrepp, byggt på arbetar-

klassens solidaritet, leder konsekvent till ett motsatsförhållande mellan gällande rätts uppfattning av vad man, med användande av den nya begreppsbildningen, kallar strejkbryteri, men som för gällande rätt icke är annat än frihet till arbete. När denna utveckling fått av myndigheter och lagstiftning opåtalat fortgå så länge som skett, är det också ofrånkomligt att förr eller senare de nya begreppen i större eller mindre omfattning upptagas i gällande rätt. Men att göra detta så fullständigt, som genom föreliggande proposition skett, och totalt ersätta de gamla begreppen med de nya, synes varken vara riktigt eller lämpligt, eftersom de gamla ännu äga sin livskraft hos stora delar av vårt folk. Vad lagstiftningen borde göra, vore att söka en utjämning av motsatserna och en reglering som beaktar båda uppfattningarna, men naturligtvis med utgångspunkt i den gällande rätten, som eljest kan komma att på ett nu oberäkneligt sätt påverkas och på ett icke avsett sätt ändras i andra delar än den nya lagstiftningen närmast avser.

Det som kännetecknar nuvarande faktiska förhållanden på ifrågavarande område är *dels* att stridsåtgärdernas igångsättande och avlysande bero av privat godtycke eller, om man så vill, diskretionärt bedömande, må vara att detta godtycke eller bedömande ligger i regel i särskilda organisationers händer, vilka själva äro rent privaträttsliga, *dels* att något offentligt rättsligt ansvar för besluten icke hos någon finnes. Utan tvivel är eller blir det snarligen nödvändigt, att lagen erkänner organisationernas frihet i detta stycke såsom en rätt, men allenast under ansvar för dess utövning: en tillfredsställande reglering är här icke möjlig utan att dessa organisationer samtidigt erkännas som korporationer med en tvångsmakt, vars utövning blir att likställa med utövning av ämbetsmakt — först därigenom försvinner och kan försvinna det privata godtycke, som utgör den egentliga grunden till den förföljelse, som dylika åtgärder, när de företagas utan offentligt rättsligt ansvar, ovillkorligen framkalla. Men en dylik reglering är å andra sidan icke möjlig utan att de nu ifrågavarande organisationerna iklädas offentligrättsliga former i stället för de privaträttsliga föreningsformer, som nu brukas; och det ligger i sakens natur att detta icke låter sig i en handvändning göra, utan kräver en grundlig beredning.

Om man emellertid anser nödigt att, redan innan en sådan reglering blir möjlig, skapa visst skydd mot den faktiska förföljelse, som under nuvarande förhållanden kan äga rum och som av de nya rättsbegreppens anhängare framstår visserligen icke såsom straff, eftersom enskilda icke kunna utöva straffmakt med tvång, icke ens föreningar, men såsom en hämnd eller en vedergällning, vilken av många betraktas som lovlig, då den icke reglerats av lagstiftningen, får detta skydd dock ingalunda bestämmas på ett sätt, som gör den skyddade handlingen till ett undantag från en principiellt erkänd förföljelse resp.

vedergällningsfrihet. Eller med andra ord, lagen får icke utgå från de faktiska verkningarna av här omhandlade stridsåtgärder såsom *rättsligt medgivna*, därest icke annat är stadgat, såsom nu i lagförslaget skett, utan tvärtom från dessa verkningar såsom *icke rättsligt medgivna* utom i vissa av lagen angivna och reglerade fall. Det finnes här en i ögonen fallande analogi med 8-timmarslagen, som från den vid dess införande härskande rättsuppfattningens synpunkt bort utgå från regeln om arbetstidens frihet och stadgat de från regeln nödiga undantagen, men nu i stället gick motsatt väg, föreskrev 8-timmarslagen som princip och angav vissa undantag därifrån. Faran med den nu föreslagna lagen ligger, från gällande rätts ståndpunkt, däri, att den kastar om förhållandena och gör förföljelsen-vedergällningen principiellt tillåten.

Den enda utväg, som synes möjlig att använda till förhindrande av en dylik omkastning genom en blott interimistisk lag, torde vara att de till lagförslagets §§ 10 och 11 hörande och andra liknande undantag, vilka äro så avfattade, att de allenast formellt framstå som undantag, icke blott förklaras vara utan det i § 9 stadgade skydd, utan tillika klart angivas såsom av lagen alldeles oreglerade: på dem — de må sedan till antalet ökas eller minskas — må med andra ord den nu föreslagna lagen sakna all tillämplighet men tillika bör då klart angivas att de i stället falla under nu gällande rätts principer, och icke, såsom genom förslagets godtagande i endera eller andra formen skulle ske, förvandlas till otillåtna, av lagen fördömda fall.

Detta framstår såsom desto nödvändigare, om, såsom efter min tanke måste ske, samtidigt med antagandet av en interimistisk lag, framställning göres om utarbetande av en ny lag i enlighet med ovan angivna riktlinjer att träda i stället för den interimistiska, då denna enligt propositionen upphör att gälla 31 dec. 1938.

Jag hemställer sålunda,

att riksdagen ville, där den finner en interimistisk lagstiftning nu nödvändig, dels giva denna en sådan utformning, att frågan om de från lagens skydd undantagna förhållandena icke prejudicieras såsom otillåtna, dels hos Konungen anhålla om utarbetande av en slutlig lag i enlighet med ovan angivna riktlinjer och dess framläggande vid 1938 års riksdag till riksdagens prövning.

Stockholm den 16 febr. 1935.

C. A. Reuterskiöld.

